

EN POLITIK FÖR VÄRLDEN

ACT SVENSKA KYRKANS FÖRSLAG
SEPTEMBER 2022

---

1. Håll fast vid enprocentlöftet, och låt bistånd vara bistånd.
2. Utveckla demokratisatsningen och stå upp för ett fritt och oberoende civilsamhälle som försvarar demokrati och mänskliga rättigheter.
3. Håll i och vässa Sveriges starka stöd för jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.
4. Försvara den humanitära rätten och stöd de krisdrabbades egna förebyggande och akuta insatser.
5. Höj Sveriges klimatambitioner och dubbelräkna inte klimatfinansiering och bistånd.
6. Hjälpländer att investera i social trygghet för alla efter covidkrisen.
7. Stå upp för det multilaterala samarbetet, stärk uppföljningen och dela makten med lokala organisationer.

INTRODUKTION

I en värld som drabbas av krig, konflikter och en accelererande klimatkris behövs biståndet mer än någonsin. Ofattbart stora delar av Pakistan är översvämmat och 22 miljoner¹ människor på Afrikas horn lider av akut brist på mat. Flera hundra miljoner barn behöver ta igen förlorad skolgång efter pandemin.² Tillbakagången för demokratin och motståndet mot kvinnor och hbtq-personers rättigheter gör att stödet till förkämpar för demokrati och mänskliga rättigheter behöver växlas upp. Även till medelinkomstländer med auktoritära regimer, länder med svaga institutioner och minskat demokratiskt utrymme för civilsamhället att verka.

Sverige är inte isolerat. Vår utveckling påverkas av det som händer i omvärlden – konflikter, pandemier och klimatförändringar är bara några exempel. Att verka för fattigdomsminskning i andra länder bidrar därmed till långsiktig säkerhet, utveckling och välfärd även i Sverige. Som kristna har vi ett språk för denna insikt. Vi talar om att alla människor är delar av en och samma kropp. Lider en kroppsdel så lider också de andra. Vi lever alla under samma himmel och på samma jord och är beroende av varandra.

I samband med riksdagsvalet 2018 presenterade Act Svenska kyrkan sex prioriterade frågor för biståndspolitiken under den kommande mandatperioden.³ Sedan dess har mycket hänt. Vid sidan om flera positiva initiativ för att utveckla biståndspolitiken har det parlamentariska stödet för att upprätthålla biståndsbudgeten på en procent av Sveriges välstånd försvagats. Våren 2022 frös regeringen betydande delar av biståndsbudgeten för att bekosta

flyktingmottagande som då väntades från Ukraina. Delar av medlen har nu återförts, men ryckigheten har i sig orsakat stora problem, och regeringens hantering av frågan sticker ut på ett negativt sätt vid en internationell jämförelse.⁴

Kriget i Ukraina har bidragit till hög inflation, och sannolikt står vi inför en lågkonjunktur. I det läget är det viktigt att skydda utsatta människor som redan drabbas särskilt hårt i den ekonomiska nedgången. Detta gäller både människor i Sverige och människor som tar del av Sveriges bistånd. Genom att hålla fast vid tidigare åtaganden om biståndets omfattning, kvalitet och effektivitet kan Sverige fortsätta stötta miljoner människors strävan efter demokrati, jämställdhet, och ett värdigt liv när det behövs som allra mest. Att dra ned på biståndet eller använda det för att hantera kortsiktiga ekonomiska problem skulle däremot riskera att rasera arbete och förtroende som vårt land byggt upp under lång tid.

Inför valet den 11 september mobiliserade Act Svenska kyrkan tillsammans med en lång rad organisationer för att försvara Sveriges bistånd genom initiativet #RäddaBiståndet. Tillsammans med andra trosbaserade organisationer har vi också förespråkat *En hundradel för världen* utifrån en kristen utgångspunkt.⁵ Inför den nya mandatperioden presenterar vi här våra biståndspolitiska prioriteringar, sammanfattat i sju punkter.

Eva Ekelund

POLICYCHEF FÖR ACT SVENSKA KYRKAN

1. HÅLL FAST VID ENPROCENTLÖFTET, OCH LÅT BISTÅND VARA BISTÅND.

Sveriges bistånd gör skillnad, och behovet av biståndet är idag större än någonsin. Sveriges höga internationella trovärdighet bygger på att biståndet länge har vägletts av en moralisk kompass och för att vi stått upp för viktiga principer och åtaganden.

Det så kallade enprocentmålet är inte ett mål, utan ett åtagande och en budgeteringsprincip. Det ska inte förväxlas med målet för Sveriges bistånd som är att stödja människor som lever i fattigdom och förtryck. Samma budgeteringsmetod används också i andra sammanhang där man vill upprätthålla en viss budgetnivå under lång tid, som exempelvis beslutet att Sveriges försvarsbudget ska uppgå till två procent av BNI.

De så kallade **DAC-reglerna**⁶ som bestämmer *vad som får redovisas som biståndskostnader* fastställs inom ramen för organisationen OECD av de länder som själva ger bistånd. Vid sidan om dem finns flera andra internationella normer och överenskommelser av betydelse för biståndet som Sverige har åtagit sig att följa. **Agenda 2030** och de globala målen anger *vad biståndet ska bidra till att uppnå* – även om biståndet enbart är en mindre del av alla de resurser som behövs för att genomföra agendan. **Principerna för utvecklingseffektivitet**⁷ anger *hur biståndet ska genomföras*. De har antagits i ett brett partnerskap av givar- och mottagarländer, civilsamhället och privata sektorn.⁸ Sverige har länge varit drivande i arbetet och tar i december 2022 över ordförandeskapet för det globala partnerskapet. Principerna bygger på lång erfarenhet och gedigen forskning om vad som bidrar till bra utvecklingsresultat för alla människor, utifrån mänskliga rättigheter, genusrättvisa och hållbar utveckling.

Principerna för utvecklingseffektivitet togs fram mot bakgrund av den brist på bland annat samordning och lokalt ägarskap som gjort att biståndsmedel inte användes på ett sätt som ger maximalt resultat. Principerna handlar om 1) **Inkluderande nationellt ägarskap** (insatser ger aldrig bra resultat om inte mottagarna själv vill och tar ansvar för att genomföra dem), 2) **Fokus på resultat** (använd inte biståndspengar till annat än att uppfylla biståndspolitiska mål), 3) **Inkluderande partnerskap** (samarbeten ska bygga på öppenhet, tillit, ömsesidigt lärande och respekt), samt 4) **Transparens och ömsesidigt ansvarstagande**. Principerna för utvecklingseffektivitet är inte bindande regler,

men ger en tydlig bild av hur utvecklingssamarbetena ska bedrivas för att vara effektivt. Principerna utgör en portalparagraf för de flesta biståndsaktörer, inte minst den svenska politiken, och OECD DAC:s granskningar av biståndet utgår ifrån dem.

I april 2022 frös regeringen utbetalningarna av drygt 9 miljarder av årets biståndsbudget för att finansiera det ökade flyktingmottagandet efter Rysslands invasion av Ukraina. Agerandet bryter inte mot OECD:s regler för vad som får redovisas som bistånd, däremot strider de mot principerna för utvecklingseffektivitet och värden som Sverige länge har stått upp för: förutsägbarhet, stabilitet, nationellt ägarskap och ömsesidigt partnerskap.

Vid sidan om åtaganden och överenskommelser om biståndet har Sverige åtagit sig att bidra till utvecklingsländernas klimatarbete, så kallad klimatfinansiering. Dessa medel ska vara ”nya och additionella” för att inte dubbelräknas som bistånd och riskera att ersätta annat utvecklingsbistånd. Det saknas emellertid en gemensam definition av vad detta innebär, och i praktiken uppfyller nästan inga länder, inte heller Sverige, löftet om klimatfinansiering utöver redan gjorda biståndsåtaganden.⁹

FÖRSLAG:

- **Stå fast vid enprocentlöftet** och säkerställ att Sveriges utvecklingssamarbete är obundet, stabilt och förutsägbart. Säkerställ resurser för god styrning och resultatuppföljning och värna mandatet att anpassa insatser utifrån lokala sammanhang.¹⁰
- **Skapa en beredskap för att hantera snabba svängningar i flyktingmottagandet** på annat sätt än genom avräkningar från biståndsbudgeten.
- **Stå upp för de internationella principerna för ett effektivt och människorättsbaserat utvecklingssamarbete**. Avvisa krav på att biståndet ska användas för andra syften än att ge utvecklingsresultat.
- **Bidra inte med klimatfinansiering på bekostnad av bistånd till hållbar utveckling och humanitärt arbete**. Dubbelräkna inte klimatfinansiering och existerande biståndsåtaganden.¹¹

2. UTVECKLA DEMOKRATISATSNINGEN OCH STÅ UPP FÖR ETT FRITT OCH OBEROENDE CIVILSAMHÄLLE SOM FÖRSVARAR DEMOKRATI OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER.

Varför är motståndet mot kriget i Ukraina så svagt i Ryssland? Svaret är att allt hårdare begränsningar av civilsamhällets utrymme har gjort det mycket svårt – och farligt – att organisera sig för demokrati och mänskliga rättigheter. Civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare censureras, trakasseras och hotas med eller utsätts för våld.¹²

Detsamma gäller i många andra auktoritära länder. De senaste åren har präglats av en demokratisk tillbakagång där auktoritära styren varit på fram-marsch och civilsamhällen, yttrandefrihet och rättsstater tryckts tillbaka.¹³ Ett krympande demokratiskt utrymme är en tragedi inte bara för de som är direkt drabbade. När demokratin försvagas ökar risken för krig och konflikter. Ett aktivt civilsamhälle som granskar makten och utkräver ansvar är en förutsättning för att mänskliga rättigheter och rättstatsens principer ska efterlevas. Det behövs även för att genomföra de globala målen för hållbar utveckling, inklusive löftet att *ingen ska lämnas utanför*.¹⁴

Idag lever endast 13 procent av världens befolkning i en demokrati.¹⁵ Under 2021 dödades fler än 358 människorättsförsvarare i 35 länder, majoriteten i Latinamerika. Mest utsatta var de människorättsförsvarare som arbetade med miljö- eller markfrågor samt urfolks, kvinnors och hbtqi-personers rättigheter liksom religiösa minoriteter.¹⁶ Förutom **yttrandefriheten, mötesfriheten och organisationsfriheten** hotas också **religions- och övertygelsefriheten** i många sammanhang.

Mer än 80 procent av världens befolkning har en religiös tillhörighet, och religiösa aktörer har stort inflytande över människors vardagsliv. De påverkar normer och lagstiftning och utför ofta samhällsbärande uppgifter. På internationella arenor underblåses en polarisering mellan religion och mänskliga rättigheter, framför allt när det gäller jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Detta skymmer den mångfald av förhållningssätt som finns bland religiösa aktörer. Religion motiverar många människor och organisationer att arbeta för mänskliga rättigheter. I Act Svenska kyrkans nätverk finns trosbaserade organisationer i hela världen som försvarar utsatta gruppers rättigheter. Många av dem utsätts för repressiva åtgärder för detta.

Act Svenska kyrkan välkomnar att de flesta riksdagspartierna tar frågan om det åtstramade

demokratiska utrymmet på stort allvar, och förväntar oss initiativ för att stärka civilsamhällets möjligheter att verka fritt och oberoende.

FÖRSLAG:

- **Ta fram en handlingsplan för den fortsatta utvecklingen av demokratisatsningen** i utrikes- och biståndspolitik.
- **Utveckla former för snabba och flexibla stöd till organisationer och människorättsförsvarare.**¹⁷ Arbeta långsiktigt och undvik tillfälliga satsningar. Utveckla former för att stödja små civilsamhällesorganisationer som har stor betydelse för demokratins utveckling, men som tenderar att utestängas från ekonomiskt stöd när anslagen blir allt större och de administrativa kraven ökar.
- **Skydda riskutsatta personer inom civilsamhället.** Bredda bilden och kunskapen kring vilka som är utsatta för risk genom gedigen religiös analys. Svenska ambassader kan skapa större trygghet för utsatta personer och organisationer genom att besöka lokalt arbete, bjuda in till möten och agera som observatör vid offentliga aktiviteter.
- **Bidra till att skapa bättre förutsättningar för dialog** mellan människor, organisationer och institutionella strukturer i samhället. Skapa trygga rum för samtal och prioritera att ge utrymme till marginaliserade röster som kvinnor, ungdomar, hbtqi-personer, migranter, urfolk och religiösa minoriteter.
- **Tänk alltid in religiösa aktörer i analyser och samverkan med civilsamhället.** Sveriges samarbete med religiösa aktörer i globala arenor som FN:s kvinnokommission (CSW) och Befolkningskommission (CPD) är positiva exempel som ger bra signalvärde. I polariserade tider bör Sverige fortsätta att bygga broar och nätverk med religiösa grupper och samfund.
- **Ta fram en handlingsplan för att genomföra OECD-DAC:s riktlinjer** för stödet till och samarbetet med civilsamhället globalt.

(Se också punkt 5.)

3. HÅLL I OCH VÄSSA SVERIGES STARKA STÖD FÖR JÄMSTÄLLDHET OCH SEXUELL OCH REPRODUKTIV HÄLSA OCH RÄTTIGHETER.

Bristen på jämställdhet och jämlikhet¹⁸ är en av de största globala utmaningarna och hindrar både personer och samhällen att nå sin fulla potential. Diskriminerande lagstiftning försvårar för kvinnor att förvärvsarbeta eller äga och arva land och annan egendom. Även om den nationella lagstiftningen ger alla människor samma rättigheter, så övertrumfas den i många fall av religiös familjelagstiftning som ofta är djupt diskriminerande mot kvinnor och flickor.¹⁹ Detta får stora konsekvenser för deras kroppsliga integritet och möjligheter att försörja sig, röra sig fritt eller att välja att ingå eller lämna äktenskap.

Bristen på genomförande och efterlevnad av existerande lagar, regler och globala åtaganden för jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) är ytterligare ett problem.²⁰ Många människor saknar möjlighet att utkräva sina rättigheter. Samtidigt står världen inför den största ungdomsgenerationen någonsin och behovet av jämställdhet och SRHR är enormt. Traditionella, kulturella och religiösa normer²¹ har stort inflytande över människors tillgång till SRHR – ofta ett negativt sådant. Ungdomar, kvinnor och hbtqi-personer är särskilt utsatta. Migrationsstatus, etnicitet, klass, geografi eller funktionsvariation spelar också stor roll för ökat utsatthet.

I stora delar av världen har religiösa aktörer och ledare stort inflytande över normer och attityder.²² I många länder erbjuder religiösa aktörer viktiga samhällstjänster och social trygghet som utbildning och hälsovård i stor omfattning.²³ De är ofta de enda som når människor som lever i fattigdom eller på landsbygden, särskilt i områden där staten är svag. Tillsammans med andra makthavare har religiösa aktörer därmed ett ansvar för att lagar, attityder, normer och tillgång till grundläggande samhällstjänster förändras så att människor oavsett kön, ålder, sexuell läggning eller utifrån andra diskrimineringsgrunder har tillgång till vård, råd och stöd och möjligheter till jämställt deltagande.²⁴

Extremkonservativa och auktoritära aktörer som aktivt motverkar jämställdhet och SRHR är en del av den globala backlashen mot mänskliga rättigheter (se punkt 2). Motståndare mot kvinnors, flickors och hbtqi-personers rättigheter, inklusive SRHR, mobiliserar strategiskt på internationella högnivåmöten.²⁵ Detta hotar att splittra FN:s ställning och mandat, inte bara i relation till jämställdhetsfrågor, utan till

hela den människorättsliga agendan och samarbeten mellan länder och regioner. Breda och strategiska allianser, som inkluderar religiösa aktörer, krävs därför för att bemöta motståndet.²⁶

Sveriges aktiva arbete för jämställdhet och SRHR är idag viktigare än någonsin. Få länder har lika tydligt och kontinuerligt som Sverige tagit ställning för jämställdhet och SRHR. Den feministiska utrikespolitiken har fått stort genomslag i utrikesförvaltningens alla delar. Oavsett om begreppet behålls av en ny regering eller inte behövs en fortsatt stark prioritering av SRHR, jämställdhet och jämlikhet, med särskilt fokus på lagstiftning och normer.²⁷

FÖRSLAG:

- **Fortsätt fokusera på lagstiftning, särskilt familjerätt, inklusive den religiösa.** Granska och följ upp familjerättens betydelse för jämställdhet och lyft behovet av jämställd lagstiftning i bilaterala och multilaterala sammanhang.
- **Utbeta breda strategier, metoder och samverkansformer för att föra dialog om jämställdhet och SRHR-frågor** i nya former och allianser. Samverka även med sådana som inte helt delar Sveriges uppfattning men där ingångar och gemensamma nämnare finns.
- **Förstärk arbetet med att påverka normer som begränsar jämställdhet och SRHR**, däribland familjenormer, maskulinitetsnormer samt andra normer kring kön, sexualitet och identitet. Samverka med religiösa aktörer.
- **Ge fortsatt starkt stöd till civilsamhällesorganisationers arbete för jämställdhet och SRHR, liksom till multilaterala aktörer** som UNESCO, UNFPA och UN Women.
- **Verka för universella, genusintegrerade sociala trygghetssystem**, som inkluderar universell tillgång till hälsovård (Universal Health Coverage, UHC²⁸) och SRHR.
- **Arbeta strategiskt med hela hälsosystemet för att säkra universell hälsovård (UHC).** Arbeta strategiskt med religiösa aktörer som tjänsteutövare inom hälsosystemen, särskilt i relation till tillgången till SRHR.

4. FÖRSVARA DEN HUMANITÄRA RÄTTEN OCH STÖD DE KRISDRABBADES EGNA FÖREBYGGANDE OCH AKUTA INSATSER.

Rätten till livsnödvändig hjälp vid kriser är förankrad i folkrätten och bygger på mänsklighetens långa erfarenhet av krig och andra extrema kriser.

Att kunna hjälpa människor i kris enligt de humanitära principerna, det vill säga oavsett kön eller politisk, religiös, etnisk eller annan tillhörighet, är inte bara moraliskt rätt utan gynnar i långa loppet också mänskligheten som helhet. Med stöd av dessa principer har det humanitära systemet utvecklats starkt och har idag kapacitet att genomföra enorma insatser. Men på senare tid ifrågasätts de humanitära principerna alltmer och kan inte tas för givna. Rätten till humanitär hjälp till de mest sårbara måste skyddas aktivt - i praktiken, retoriken och enligt lag.

När humanitära aktörer nekas tillträde till människor i nöd kränks den humanitära rätten. Internationella organisationer har ofta svårt att nå de som är i störst behov av humanitär nödhjälp under brinnande konflikt. Lokala humanitära och religiösa aktörer är nyckelspelare i humanitära situationer eftersom de befinner sig på plats både före, under och efter en kris. De har ofta tillträde till områden dit internationella aktörer inte lyckas nå, och kan bidra till en snabb och relevant hjälp till de allra mest behövande. Liksom i många andra sammanhang är kvinnor och barn som regel särskilt utsatta i humanitära kriser.

I juni 2022 rapporterades ett nytt rekord för antalet människor i världen som behöver humanitärt stöd: fler än 300 miljoner.²⁹ Dagens kriser är mer utdragna än tidigare, och redan utsatta människor upplever ofta upprepade kriser. Klimatförändringarna ökar antalet krisdrabbade ytterligare och bidrar till ökad instabilitet globalt. Röda Korset räknar med att antalet människor i behov av humanitärt stöd kan fördubblas till år 2050 om vi inte satsar på förebyggande åtgärder.

Men mer humanitärt bistånd löser inte de humanitära kriserna. Det humanitära systemet är redan överbelastat. Det kan inte ersätta de politiska processer och det långsiktiga utvecklingsarbete som behövs för att förhindra att kriser uppstår. Krisförebyggande insatser är effektivare och kostar mindre än att rycka ut när katastrofen väl är ett faktum.³⁰ Den förra mandatperiodens goda intentioner om ökad samverkan mellan fredsbyggande och långsiktigt och humanitärt bistånd (så kallad trippel nexus) måste nu därför genomföras i praktiken.

Det humanitära biståndet behöver i högre grad ta vara på erfarenheter och expertis hos lokala humanitära aktörer, religiösa ledare, samt de människor som själva överlevt en kris. Då kan humanitär hjälp bidra till att förstärka överlevnads uthållighet och öka den känsla av egenmakt, värdighet och hopp som är nödvändig för återhämtning.³¹ Därför är åtagandet³² om att kraftigt öka andelen av det humanitära stödet som går direkt till nationella och lokala aktörer så viktigt (se också punkt 7). Målet om minst 25 procent senast år 2020 är dock långtifrån uppfyllt, och Sverige behöver öka ansträngningarna för att det ska nås.³³

FÖRSLAG:

- **Höj Sveriges röst till försvar för de humanitära principerna**, det humanitära biståndet får aldrig användas i politiska syften. För dialog med länder och aktörer som nekar humanitärt tillträde på godtyckliga grunder.
- **Värna det långsiktiga utvecklingsbiståndet**. Det humanitära systemet är överbelastat och kan inte ersätta det långsiktiga stödet. Det måste anpassas till kommande kriser och kompletteras med mer katastrofförebyggande arbete och hantering av de bakomliggande orsakerna till kriser.
- **Uppfyll Sveriges internationella åtaganden om att rikta mer finansiering direkt till lokala aktörer** och till mekanismer som stödjer de krisdrabbades egna hjälpaktioner och beslutfattande. Säkerställ att män, kvinnor, flickor och pojkar som överlevt kriser inkluderas i planering och genomförande av humanitära projekt, så att de har möjlighet att påverka sin egen situation.
- **Säkerställ att Sveriges humanitära stöd blir mer flexibelt och behovsbaserat**, i enlighet med Strategin för Sveriges humanitära bistånd. Pröva nya och innovativa lösningar där det finns utmaningar.

5. HÖJ SVERIGES KLIMATAMBITIONER OCH DUBBELRÄKNA INTE KLIMATFINANSIERING OCH BISTÅND.

Uppvärmningen av planeten håller på att omintetgöra decennier av globala framsteg i form av minskad hunger, bättre hälsa och hållbarare försörjning.

Nu påverkas allt fler länder av extremväder, torka och översvämningar som förstör skördar och leder till kronisk vattenbrist. Klimatkrisen drabbar i hög grad människor som redan lever i fattigdom, som har begränsat politiskt inflytande och som saknar sociala skyddsnet. Detta förvärrar effekterna av de klimatrelaterade kriserna, och bidrar till att allt fler människor behöver humanitärt bistånd.

Rysslands anfallskrig mot Ukraina har gjort att de klimatpolitiska frågorna har hamnat i skymundan i både Sverige och många andra EU-länder, samtidigt som utfasningen av fossila bränslen kan komma att påskyndas. Fredsforskare har också pekat på att intäkter från olja och gas förhindrar demokrati och driver fram krig. En snabb klimatomställning kan därför bidra till en säkrare värld.³⁴

De stora utsläppsländerna har inte levt upp till Parisavtalets åtaganden och löften. Sverige tar stora steg för att ställa om, men det som görs är långt ifrån tillräckligt. Politiken är fortfarande inte i linje med 1,5-gradersmålet. Den räcker inte heller för att stödja sårbara länder och grupper som redan nu drabbas, så att de kan anpassa sig eller återhämta sig efter förluster och skador vid klimatkatastrofer. Sverige har ännu inte ökat klimatfinansieringen för att uppfylla löftet som gavs inför och under COP26 om att dubblera klimatfinansieringen till världens utvecklingsländer.

Tack vare den feministiska utrikespolitiken har Sverige tagit viktiga steg för att integrera jämställdhet i insatser med klimatfinansiering. Nu behöver jämställdhet integreras också i annan klimatpolitik, för omställning såväl som för anpassning.

Det pågår globala förhandlingar för att främja mänskliga rättigheter och demokratiskt inflytande för grupper som drabbas av klimatförändringarna nu, samt för att säkerställa ungas och framtida generationers rätt till en hälsosam miljö. Sverige behöver inta en aktivare roll i dessa sammanhang än tidigare, och driva på andra EU-länder – inte minst i samband med det kommande ordförandeskapet i EU.

FÖRSLAG:

- **Höj tempot³⁵ i Sveriges klimatarbete så att det uppfyller Parisavtalets ambitioner om nollutsläpp.** Driv på andra länder att uppfylla sina åtaganden, både inom EU och i de globala förhandlingarna.
- **Uppfyll löftet om fördubblad klimatfinansiering till 2025³⁶** som gavs i samband med COP26. Se till att dessa medel är nya och i tillägg till biståndsbudgeten (dvs ingen dubbelräkning av existerande biståndsåtaganden).
- **Verka för att rika utsläppsländer levererar enligt löftet om 100 miljarder USD per år** och gör nya och högre finansieringsåtaganden för perioden efter 2025.
- **Uppfyll åtagandena för jämställdhet och mänskliga rättigheter som gjorts inom ramarna för Parisavtalet.³⁷** Verka för att andra länder gör detsamma, exempelvis i samband med ordförandeskapet i EU våren 2023, och driv jämställdhetsåtaganden proaktivt i de globala klimatförhandlingarna.
- **Öka skyddet och stödet för de människor och samhällen som redan nu drabbas hårt av klimatförändringar och av omställningen.** Det handlar om kompensation för förluster och skador, men också om omställning till gröna jobb. Verka även för rättslig skyddsstatus för dem som tvingas migrera på grund av klimatförändringarna när förhållandena blir obebodliga till följd av höjda vattennivåer, vattenbrist mm, dvs "klimatflyktingar" som i dagsläget saknar globalt skydd och rättigheter.
- **Stärk skyddet för miljö- och klimatförsvare i enlighet med FN:s resolution 40/11,³⁸ mekanismen för miljö- och klimatförsvare³⁹ och resolution 48/13 om rätten till en hälsosam miljö⁴⁰ (se också punkt 2).**
- **Omsätt FN:s riktlinjer för företag och mänskliga rättigheter⁴¹ till bindande regelverk** både nationellt, i EU och globalt. Då minskar risken för att företag kränker mänskliga rättigheter i såväl ekologiskt ohållbara industrier som i den gröna industriomställningen.⁴²

6. HJÄLP LÄNDER ATT INVESTERA I SOCIAL TRYGGHET FÖR ALLA EFTER COVIDKRISEN.

Sverige har återhämtat sig snabbt från covidkrisen. Vi kunde införa stora krisstöd, och har sedan länge system som innebär att människor har råd att stanna hemma från jobbet när de är sjuka, och att de som förlorar sina jobb kan fortsätta betala mat och hyra. I andra delar av världen ledde pandemin till en djup och utdragen kris som raderar åratals utveckling på flera områden. Ungefär 100 miljoner människor föll tillbaka i extrem fattigdom under 2020. I nio av tio länder har måttet på mänsklig utveckling – mätt i hälsa, utbildning och levnadsstandard – nu backat tillbaka till 2016.⁴³

Social trygghet, eller välfärd, handlar bland annat om pensioner, barnbidrag och tillgång till sjukvård: sociala tjänster och ekonomiskt stöd från samhället i de faser i livet då vi behöver det. Det är fullt möjligt att bygga upp en grundläggande nivå av social trygghet i alla länder.⁴⁴ Det bidrar inte bara till att ge människor ett värdigt liv, det är också en investering som stärker länders ekonomier. Väl utformat är social trygghet också ett kraftfullt verktyg för ökad jämställdhet mellan män och kvinnor.⁴⁵ Sedan tio år finns en internationell överenskommelse om ett ”minimipaket” av socialt grundskydd som alla länder ska uppnå snarast. Där ingår grundläggande inkomstrygghet och allmän tillgång till grundläggande hälsovård – inklusive bland annat mödravård.⁴⁶

Ändå saknar mer än hälften av jordens befolkning tillgång till någon form av social trygghet, och skyddsneten är svagast där de behövs allra mest.⁴⁷ Pandemin visade tydligt att social trygghet är helt avgörande för förmågan att hantera kriser, inte bara på individnivå, utan också för hela samhällen. Coronakrisen blev en väckarklocka för synen på social trygghet, och i stort sett alla länder expanderade befintliga sociala program, eller införde nya. Expansionen var emellertid bristfällig på många sätt, och oftast tillfällig.⁴⁸

I återhämtningen efter pandemin måste länder investera nytt och bättre för att skapa stöttåliga och mer jämlika samhällen: mer hållbart socialt, ekologiskt och ekonomiskt. En rad FN-organ, Världsbanken och andra organisationer menar att utbyggd social trygghet måste vara en central del i återhämtningen och arbetet för att uppfylla de globala målen i Agenda 2030.

Enigheten om *hur* trygghetssystemen ska utformas är inte lika stor. Världsbanken, en dominerande biståndsgivare i sammanhanget, satsar framför allt på stöd som

behovsprövas och riktas till de fattigaste.⁴⁹ Stöden liknar den fattighjälp som fanns i Sverige innan välfärden byggdes upp. Paradoxalt nog visar en rad studier att behovsprövade trygghetssystem i praktiken utesluter en stor del av de allra fattigaste. En anledning är att metoderna för att identifiera bidragsmottagare är dyra, komplicerade och rättsosäkra.⁵⁰

Den nordiska erfarenheten visar i stället att breda och rättighetsbaserade system som allmänna pensioner, barnbidrag och hälsoförsäkringar är det bästa sättet att skapa trygghet, öka jämlikheten och minska fattigdomen. Erfarenheten visar också att generella system, där alla medborgare och skattebetalare får del av den gemensamma välfärden, är avgörande för att skapa de samhällskontrakt som krävs för att alla länder – även de som idag inte har råd – på sikt kan finansiera sina egna trygghetssystem.⁵¹ I grunden ska trygghetssystem finansieras av länderna själva, men det internationella biståndet spelar också en viktig roll.

FÖRSLAG:

- **Fortsätt stärka länders uppbyggnad av system för genusintegrerad social trygghet genom Sveriges bilaterala bistånd.** Fokusera på generella och rättighetsbaserade snarare än fattigdomsriktade system.
- **Verka för att Världsbanken och Internationella valutafonden (IMF) stödjer uppbyggnaden av breda och genusintegrerade trygghetssystem** och slutar rekommendera eller tvinga länder att behovspröva sociala program.
- **Stöd förslaget till Global fond för social trygghet** inom ramen för FN:s generalsekreterare Antonio Guterres initiativ till Global Accelerator for Jobs and Social Protection. Bidra till en första påfyllnad av fonden.⁵²

7. STÅ UPP FÖR DET MULTILATERALA SAMARBETET, STÄRK UPP-FÖLJNINGEN OCH DELA MAKTEN MED LOKALA ORGANISATIONER.

Sverige värnar sedan länge multilaterala samarbeten, FN-systemet och en regelbaserad världsordning. I dag är det globala samarbetet viktigare än någonsin, och genom FN kan Sverige göra sådant som är omöjligt som enskild givare. FN och andra multilaterala organ bidrar med långsiktigt och humanitärt stöd till de länder där behoven är störst, oberoende av givarländernas nationella prioriteringar. Det finns därför goda skäl för att en stor del av Sveriges bistånd förmedlas multilateralt.

Sverige är ett av få länder som i hög grad ger kärnstöd snarare än öronmärkta bidrag, vilket ökar organisationernas möjlighet att arbeta strategiskt och flexibelt. Inte minst under pandemin har den svenska finansieringen varit avgörande för att exempelvis Unicef och FN:s livsmedelsorgan WFP har kunnat agera snabbt. Sverige spelar också en viktig roll genom att i många globala sammanhang driva på för jämställdhet, demokrati och klimatomställning.⁵³

Med de svenska bidragen följer ett ansvar för att följa upp att pengarna används väl, vilket ställer stora krav på UD:s kapacitet att granska organisationernas arbete. UD bör också väga in information från olika perspektiv – inklusive rapporter från civilsamhället om hur FN-organen eller Världsbanken agerar i praktiken och på marken. Riksrevisionen som nyligen har granskat UD:s hantering av kärnstöden efterlyser tydligare mål, uppföljningar och riskanalyser för Sveriges engagemang i de multilaterala organisationerna. UD:s beredningsresurser är emellertid alltför begränsade idag, och enskilda handläggare kan i praktiken ha ensamt ansvar för beredning och uppföljning av kärnstöd på flera miljarder. Genom att stärka UD:s kapacitet att styra och följa upp kärnstöden till internationella organisationer kan regeringen utforma vassare strategier, driva Sveriges hjärtefrågor effektivare och snabbare följa upp varningssignaler om brister i organisationernas arbete.⁵⁴

Bistånd genom FN behöver inte betyda att det är FN-organ som genomför insatserna. Precis som Sida och Act Svenska kyrkan samarbetar även FN med lokala organisationer i genomförandet av mycket arbete. Erfarenhet visar att lokalt ägarskap i planering, styrning och genomförande av insatser är avgörande för effektivt förändringsarbete. Det finns också tydliga ambitioner att ge lokala aktörer mer resurser och inflytande. År 2016 enades det internationella

samfundet om att minst 25 procent av det humanitära biståndet skulle gå till nationella och lokala aktörer senast år 2020. År 2021 antog OECD en rekommendation för att öka det lokala ägarskapet och att flytta makt och resurser i biståndssamarbetet med det civila samhället.

Det är kanske inte förvånande att det går trögt att leva upp till dessa åtaganden. Världen präglas av en orättfärdig makt- och resursfördelning som också återspeglas inom biståndet. Alla aktörer – stater såväl som FN-organ och civilsamhällesorganisationer – har svårt att nå målet om mer pengar genom lokala aktörer: andelen medel till lokala aktörer i det humanitära biståndet sjönk rentav från fyra till två procent mellan 2020 och 2021.⁵⁵

För att verklig förändring ska ske krävs att den internationella biståndsbranschen – FN-organ såväl som Sida och civilsamhällesorganisationer som Act Svenska kyrkan – gör upp med koloniala och orättvisa strukturer som förhindrar lokala aktörers makt och tillgång till resurser.⁵⁶ Internationella utvecklingsaktörer, inklusive FN, behöver därför reformera sina system och strukturer för att förflytta makt över resurser och säkerställa lokalt ägarskap.

FÖRSLAG:

- **Fortsätt stödja och stå upp för det multilaterala biståndet**, med stark tonvikt på kärnstöd.
- **Följ Riksrevisionens rekommendationer om bland annat riskanalyser och uppföljningsbara organisationsmål för de multilaterala organisationerna.** Bredda UD:s analyser genom att i tidigt skede väga in information från fler källor, inte minst från civilsamhällesorganisationer i de länder där organisationerna verkar.
- **Stärk UD:s kapacitet att hantera kärnstöden till multilaterala organisationer.**
- **Öka ansträngningarna för att leva upp till målet om 25 procent av det humanitära biståndet till lokala och nationella aktörer.** Gör detta till en prioritet i både Sveriges bilaterala bistånd och engagemanget i FN.
- **Ge Sida i uppdrag att ta initiativ till dialogprocess om en "avkolonialisering" av det internationella biståndet.**

FOTNOTER

- 1 <https://www.theguardian.com/world/2022/aug/20/drought-in-horn-of-africa-places-22m-people-at-risk-of-starvation-says-un>
- 2 <https://www.generationunlimited.org/press-releases/23-countries-yet-fully-reopen-schools-education-risks-becoming-greatest-divider>
- 3 Sex punkter om utvecklingssamarbetet. Svenska kyrkans internationella arbete, november 2018.
- 4 <https://concord.se/sverige-varst-i-varlden-pa-nedskarningar-i-bistandet-2022>
- 5 Rösta för bistånd – behövs mer än nånsin ([aftonbladet.se](https://www.aftonbladet.se))
- 6 <https://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-standards/>
- 7 <https://www.effectivecooperation.org/landing-page/effectiveness-principles>
- 8 <https://www.effectivecooperation.org/>
- 9 <https://www.care-international.org/resources/thats-not-new-money-assessing-how-much-public-climate-finance-has-been-new-and-additional>
- 10 Förslag till förhållningssätt kring fokusering av Sveriges bistånd (PDF)
- 11 <https://www.care-international.org/resources/thats-not-new-money-assessing-how-much-public-climate-finance-has-been-new-and-additional>
- 12 <https://www.altinget.se/civilsamhalle/artikel/oka-bistandet-till-demokrater-som-staar-upp-mot-putin>
- 13 *Tag plats* (Concord, 2021) <https://concord.se/wp-content/uploads/2021/10/tag-plats-2021.pdf>
- 14 Development Needs Civil Society– The Implications of Civic Space for the Sustainable Development Goals.
- 15 https://v-dem.net/media/publications/dr_2022.pdf
- 16 https://www.frontlinedefenders.org/sites/default/files/2021_global_analysis_-_final.pdf
- 17 Se exempelvis Kristdemokraterna, Kommittémotion 2021/22:3882,
- 18 Medan jämställdhet handlar specifikt om kön handlar jämlikhet om att alla människor har samma värde och ska behandlas likvärdigt. Jämställdhet ingår alltså i jämlikhet, men jämlikhet omfattar också till exempel de andra diskrimineringsgrunderna som etnisk tillhörighet, ålder, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, religion eller annan trosuppfattning och funktionsnedsättning. Begreppet jämlikhet kommer från FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.
- 19 <https://blogg.svenskakyrkan.se/opinion/global-kampanj-for-jamstalld-familjeratt/>
- 20 Guttmacher and Lancet Commission, 2018 <https://www.guttmacher.org/guttmacher-lancet-commission/accelerate-progress-executive-summary>
- 21 Mens ska inte begränsa flickors frihet - Act Svenska kyrkan
- 22 *SDG5_ReligiousActorsLaunchReport_June28.pdf* (partner-religion-development.org)
- 23 WHO, *Building From Common Foundations: The World Health Organization and Faith-Based Organizations in Primary Healthcare* (Geneva: who Press, 2008), 9; Sneha Barot, "A Common Cause: Faith-Based Organizations and Promoting Access to Family Planning in the Developing World," *Guttmacher Policy Review* 16, no. 4 (2013): 18, <https://www.guttmacher.org/sites/default/files/pdfs/pubs/gpr/16/4/gpr160418.pdf>
- 24 Act Svenska kyrkan (2016) *Positionspapper för genusrättvisa och jämställdhet*; Act Church of Sweden (2021) *Position on sexual and reproductive health and rights*
- 25 <https://blogg.svenskakyrkan.se/opinion/religion-ett-slagtra-i-debatten-pa-fns-kvinnokommission/>: Vikten av tillgång till säkra och lagliga aborter - Vikten av tillgång till säkra och lagliga aborter - Opinion (svenskakyrkan.se)
- 26 <https://blogg.svenskakyrkan.se/opinion/roe-v-wade-reproduktiv-rattvisa-och-religiosa-abortrattskampanj/>
- 27 <https://concord.se/25-organisationer-vill-se-lofte-om-fortsatt-feministisk-utrikespolitik>
- 28 Läs om vad UHC innebär här: https://www.who.int/health-topics/universal-health-coverage#tab=tab_1; läs om den politiska deklARATIONEN för UHC här: <https://sdg.iisd.org/news/un-high-level-meeting-adopts-historic-declaration-on-universal-health-coverage/>; och deklARATIONEN här: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N19/311/84/PDF/N1931184.pdf?OpenElement>
- 29 <https://reliefweb.int/report/world/united-nations-under-secretary-general-humanitarian-affairs-martin-griffiths-remarks-opening-ecosoc-humanitarian-affairs-segment>
- 30 *The Cost of Doing Nothing: The Humanitarian Price of Climate Change and How It Can Be Avoided*; <https://www.ifrc.org/sites/default/files/2021-07/2019-IFRC-CODN-EN.pdf>
- 31 <https://www.alnap.org/help-library/towards-more-inclusive-effective-and-impartial-humanitarian-action>
- 32 <https://interagencystandingcommittee.org/grand-bargain>
- 33 Are we there yet? Localisation as the journey towards locally led practice | ALNAP

- 34 <https://www.dn.se/debatt/snabbare-klimatomstallning-kan-forhindra-fler-krig/>
- 35 Seminarium 24 maj om finanssektorns allt större roll i klimatomställningen | Klimatpolitiska rådet (tt.se), Se klimatpolitiska rådet, rapport 2022 <https://www.klimatpolitiskaradet.se/rapport-2022/>
- 36 Det svenska klimatbiståndet ska fördubblas till 2025 - Regeringen.se
- 37 The Enhanced Lima Work Programme on Gender | UNFCCC
- 38 RES/40/11 Recognizing the contribution of environmental human rights defenders to the enjoyment of human rights, environmental protection and sustainable development / RightDocs - Where human rights resolutions count (right-docs.org)
- 39 <https://unece.org/climate-change/press/rapid-response-mechanism-protect-environmental-defenders-established-under;>
- 40 Right to healthy environment | OHCHR
- 41 The UN Guiding Principles on Business and Human Rights : UN Guiding Principles Reporting Framework (ungpreporting.org)
- 42 New UN resolution on human rights and the environment urges companies to protect environmental & human rights defenders - Business & Human Rights Resource Centre (business-humanrights.org)
- 43 <https://hdr.undp.org/content/human-development-report-2021-22>
- 44 <https://www.svenskakyrkan.se/act/sa-arbetar-vi-med-sociala-trygghetssystem-hallbar-forsorjning>
- 45 https://www.svenskakyrkan.se/filer/578537/SK22038_ACT_policybrief_digital.pdf
- 46 https://www.ilo.org/secsoc/areas-of-work/legal-advice/WCMS_205341/lang--en/index.htm
- 47 2021. World Social Protection Report 2020–22: Social Protection at the Crossroads – in Pursuit of a Better Future. Geneva. <https://bit.ly/392AEPC>.
- 48 *Social trygghet för alla - en nyckel i covidkrisen*. Act Svenska kyrkan, 2020. Hittas här: <https://www.svenskakyrkan.se/act/nyheter/covidkrisen-en-vackarklocka-i-syner-pa-behovet-av-social-trygghet->
- 49 <https://socialprotection.org/discover/blog/building-universal-social-protection-systems-all-what-role-targeting-0; Can a Leopard change its spots? A critical analysis of the World Bank's 'progressive universalism' approach to social protection> (kommande rapport från Act Svenska kyrkan, Development Pathways och ACF France).
- 50 <https://www.svenskakyrkan.se/act/nyheter/riktat-stod-missar-malet;> <https://blogg.svenskakyrkan.se/opinion/sociala-register-en-rattsosaker-atervandsgrand-satsa-pa-folkbokforing-istallet/>
- 51 <https://www.svenskakyrkan.se/act/nyheter/ny-rapport-allman-social-trygghet-starker-samhallskontraktet->
- 52 [https://www.socialprotectionfloorscoalition.org/civil-society-call/civil-society-call-for-a-global-fund-for-social-protection/;](https://www.socialprotectionfloorscoalition.org/civil-society-call/civil-society-call-for-a-global-fund-for-social-protection/) <https://unsdg.un.org/resources/secretary-generals-policy-brief-investing-jobs-and-social-protection-poverty-eradication;> <https://www.socialprotectionfloorscoalition.org/civil-society-call/>
- 53 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/skrivelse/resultatskrivelse-om-utvecklingssamarbete-och_H903236
- 54 [https://blogg.svenskakyrkan.se/opinion/det-multilaterala-bistandet-ar-livsviktigt-men-behover-styras-och-foljas-upp-battre/;](https://blogg.svenskakyrkan.se/opinion/det-multilaterala-bistandet-ar-livsviktigt-men-behover-styras-och-foljas-upp-battre/) <https://globalbar.se/2022/02/styr-upp-det-multilaterala-bistandet-matilda-ernkrans/>
- 55 Are we there yet? Localisation as the journey towards locally led practice | ALNAP
- 56 <https://www.peacedirect.org/publications/timetodecoloniseaid/>

Act Svenska kyrkan är Svenska kyrkans internationella utvecklings- och biståndsaktör och en av Sveriges största insamlande organisationer. Tillsammans med andra kyrkor, organisationer och tusentals frivilliga över hela världen arbetar Act Svenska kyrkan långsiktigt mot fattigdom, förtryck och orättvisor och agerar snabbt vid katastrofer. Act står för att agera och att omsätta tro i handling – alltid med människors lika värde och rättigheter i fokus.

ACT SVENSKA KYRKAN

Postadress: 751 70 Uppsala
Besöksadress: Sysslomansgatan 4
givar-service@actsvenskakyrkan.se
018-76 96 00

svenskakyrkan.se/act

GE EN GÅVA:

Swish: 9001223
Plusgiro: 90 01 22-3
Bankgiro: 900 1223